

דמוקרטיה במשבר – סדרת פעילויות חינוכיות לכיתה

בימים פוליטיים סוערים אלו במדינת ישראל, למערכת החינוך תפקיד בעל ערך רב, והוא להנגיש לתלמידים ולתלמידות את הידע על הסוגיות העומדות על הפרק ולהבהיר את המשמעויות הדמוקרטיות קצרות וארוכות הטווח שלהן. כמו כן, על המערכת לתת בידי תלמידיה את הכלים הדמוקרטיים להשפעה על מקבלי ההחלטות במידה והם בוחרים בכך. כל אלו בכפוף לחוק החינוך הממלכתי הממליץ על חינוך לדמוקרטיה, לחשיבה ביקורתית ולמעורבות חברתית (**חוזר מנכ"ל: התכנית הלאומית ללמידה משמעותית – השיח החינוכי על נושאים השנויים במחלוקת**); וגם **חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953 (סעיף 2)**.

מדרשת אדם מציעה סדרת פעילויות חינוכיות אותן תפרסם במהלך השבועות הקרובים, פעילות אחת בכל פעם, אותה תוכלו להעביר בחדר המורים, בכתה או בכל מסגרת חינוכית ואזרחית אחרת בה אתם פעילים. אנו ממליצים בצד זאת לקיים השתלמות לצוותים החינוכיים, כדי שיוכלו להכיר לעומק את שיטת ההנחיה של מדרשת אדם "**בצוותא – המרה של קונפליקט בדילמה**", המוצעת ולמצות את פוטנציאל החשיבה המצוי בכל אחת מהפעילויות.

הפעילויות אותן נפרסם תעסוקנה בנושאים הבאים:

1. **הכרעת רוב ועריצות רוב בדמוקרטיה – ההפעלה מצורפת במסמך זה.**
2. פסקת ההתגברות
3. הפרדת רשויות וחשיבותה.
4. הזכות לבחור ולהיבחר
5. שידור ציבורי ושידור פרטי ותפקידם בדמוקרטיה.
6. בחירת שופטים בדמוקרטיה כיצד?
7. הפרדת דת ומדינה.
8. שוויון מגדרי ושוויון בין המינים
9. מחאה לגיטימית מהי?
10. מה בין חופש ביטוי לבין הסתה בכלל והסתה לגזענות באופן מיוחד.

הערה: סדר הופעת מערכי השיעור יהיה מותנה באירועים האקטואליים.

מוזמנים ומוזמנות ליצור קשר איתנו,

ד"ר אוקי מרושק-קלארמן,

מנכ"לית מדרשת אדם

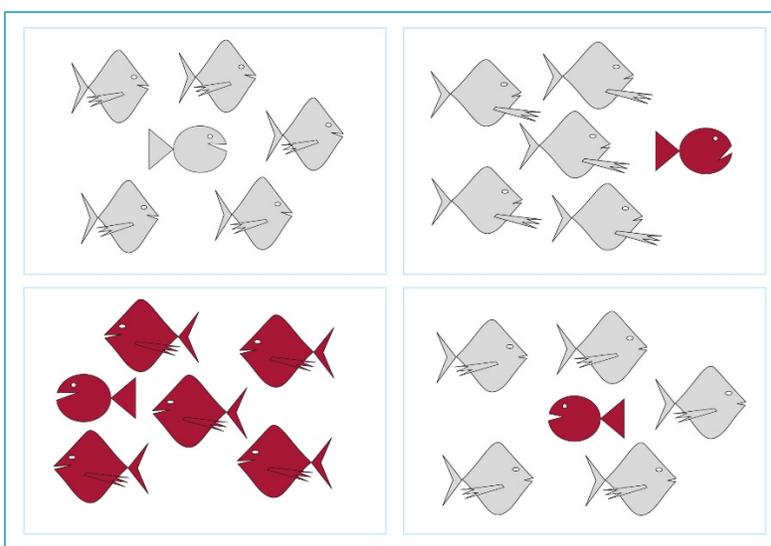
054-4448290 054-4448290 uki@adaminstitute.org.il

דמוקרטיה במשבר – הפעלה ראשונה בסדרה הכרעת רוב ועריצות רוב

הפעלה זו תעסוק בבחינת השאלה: כיצד מתגוננים נגד עריצות הרוב במדינות דמוקרטיות?

חלק ראשון - בירור מהי עריצות רוב:

- התלמידים/תלמידות מתבקשים לחפש בגוגל הסבר על המושג "עריצות רוב";
- לאחר שקראו – הם מתבקשים להסביר לחבריהם וחברותיהן בכמה מילים מה הבינו ממה שקראו.

חלק שני – מקרים לדיון:

1. מחלקים לכל משתתף/משתתפת את רשימת המצבים שלהלן, כל אחד/אחת מתבקש/ת להחליט מהי הדרך המיטבית להתמודד איתם.

2. דיירי בניין בן 5 קומות היו צריכים להחליט היכן יונח פח האשפה של הבניין בו הם חיים. הדיירים החליטו ברוב קולות כי הפח צריך להיות מונח לפתחו של הדייר בקומה הראשונה.
3. בכתת בית ספר רוב בנים ומיעוט בנות. מספר הבנים 20 ומספר הבנות 10. בכתה התקיימה הצבעה למי תינתן הרשות לשחק במגרש בית הספר בהפסקות. רוב הבנים בכתה החליטו שהמגרש יעמוד לרשותם בהפסקות.
4. בכתת בית הספר רוב בנות ומיעוט בנים. מספר הבנות 20 ומספר הבנים 10. בכתה התקיימה הצבעה והבנות החליטו שהמגרש יעמוד לרשותן בהפסקה.
5. אחר: הוסיפו דוגמה משלכם למצב של עריצות רוב. הדוגמה יכולה להיות מהבית, הכתה, הקהילה או המדינה.

2. הקבוצה תחולק לקבוצות בנות 5 משתתפים כל אחת. כל קבוצה תקבל את דף המצבים הנ"ל ותבקש להחליט כיצד לנהוג במצב המתואר :

1. לקבל את הכרעת הרוב .
2. להתנגד באופן אישי להחלטת הרוב (לא להצביע יחד אתו)
3. לחוקק חוקה בה יהיה כתוב שבמצבים מסוג זה הרוב אינו רשאי לקבל את ההחלטה אלא גורם בעל סמכות שונה. (מה תהיה הסמכות?)
4. להיפרד מהרוב וליצור קבוצה חדשה.
5. אחר

3. נציגי הקבוצות יציגו את עמדותיהם בנושא בפני מליאת הכתה. ניתן יהיה לשאול שאלות הבהרה.

- אם יש זמן, המנחה יציע למשתתפים ולמשתתפות לבחון את היחס בין הרוב למיעוט בקבוצה הקטנה בה התקיים הדיון; לבחון אם היו מרוצים ממנו וכיצד היו משנים את היחס במידה ולא היה נכון מבחינתם?

חלק שלישי - כיצד מונעים את עריצות הרוב במדינות דמוקרטיות שונות בעולם ?

מטרת חלק זה של הפעילות היא ללמוד על הדרכים השונות הקיימות בעולם כדי למנוע עריצות רוב.

1. חלוקה לקבוצות עבודה קטנות של 4-5 משתתפים/ות כל אחת לביצוע משימה בשיטת הג'יקסו:

כל קבוצה תחפש בגוגל את אחד מהכלים או המנגנונים המתוארים בהמשך בהם נעשה שימוש בעולם במטרה למנוע עריצות רוב . חברי הקבוצה יקראו ביחד את הטקסט המתאר את הדרך אותה התבקשו לחקור. הם יסבירו האחד לשני ולשנייה מה הבינו ויגבשו עמדה כיצד להסביר זאת לחברי הקבוצות האחרות. (לדוגמה , אם קיבלו את המשימה לראות כיצד חוקי יסוד מונעים עריצות רוב, יחפשו על כך מקורות , ילמדו עם חברי קבוצתם ויתכננו איך להסביר זאת בצורה המיטבית לחבריהם).

2. חלוקה מחדש לקבוצות בנות 4-5 משתתפים.ות – בכל קבוצה יהיה נציג/ה מכל קבוצות הג'יקסו הנ"ל , כך שבכל אחת מהן ניתן יהיה ללמוד על כל הגישות הקיימות בעולם. כל משתתף יסביר לחברי וחברות הקבוצה מה למד בקבוצה הקודמת שהיה בה על הדרך למנוע עריצות רוב. (הקבוצות החדשות הן קבוצות מעורבות של תלמידים מהקבוצות הקודמות).

3. בתום תהליך הלמידה, התלמידים והתלמידות יתבקשו לחשוב ולהחליט מהי הדרך המיטבית למנוע בה עריצות רוב במדינת ישראל. הם יתבקשו לדרג את האפשרויות מהטובה ביותר לפחות טובה - מהדמוקרטית יותר לדמוקרטית פחות.

4. התלמידים יתייחסו לדיון הציבורי המתקיים בימים אלו במדינת ישראל וישתפו את חבריהם בתשובה לשאלה האם המידע שנוסף להם מהלמידה המשותפת גורם להם לראות באופן שונה את הדיון הציבורי המתקיים בימים אלו במדינת ישראל או לא?

הנושאים אותם תתבקש כל קבוצה לחקור - בשלב הראשון כל קבוצה חוקרת נושא אחד.

1. קבוצה ראשונה - חוקה דמוקרטית כאמצעי להגנה בפני עריצות רוב .
2. קבוצה שנייה - חוקי יסוד כאמצעי הגנה בפני עריצות רוב .
3. קבוצה שלישית - בית הדין לצדק של האיחוד האירופי. (בית דין על לאומי)
4. קבוצה רביעית - בג"ץ
5. קבוצה חמישית - שני בתי נבחרים (פרלמנט ארה"ב כדוגמה).
6. אתם יכולים להוסיף אפשרות משלכם.

פעילות לסיכום:

- המשתתפים והמשתתפות יתבקשו לציין בסבב מהו הדבר המשמעותי ביותר שלמדו בשני המפגשים בקבוצות.
- האם הלמידה רלוונטית לחייהם החברתיים בבית הספר? האם היא רלוונטית לדיון הציבורי המתקיים בימים אלו במדינת ישראל?
- מה אנו יכולים ללמוד על המתרחש סביבנו בימים אלו ומהם הדרכים המיטביות להתמודד עם החשש לעריצות רוב בכל מדינה ובישראל בכלל זה ?